

Р.Г. МАЙСТРО, канд.екон.наук, доц., НТУ«ХПІ»;
Н.О. ДАНЬКО, магістрант НТУ «ХПІ»

ПРИСКОРЕННЯ ОБІГУ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Стаття присвячена проблемі прискорення обігу оборотних коштів на підприємстві. Також в даному дослідженні було виявлено та запропоновано шляхи прискорення обігу оборотних коштів.

Ключові слова: оборотні кошти, кругообіг, ефективність управління оборотними коштами, оборотність, прискорення обігу.

Вступ. Для багатьох вітчизняних підприємств негативним фактором в процесі їх функціонування є нестача оборотних коштів, яка супроводжується низьким рівнем їх використання. Досвід зарубіжної системи господарювання визначає залежність результатів діяльності підприємств від ефективності управління процесом формування і використання їхніх оборотних коштів[1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Суттєвий внесок у вивчення проблем управління оборотними коштами підприємств зробили А. Поддєрьогін, В. Ковальов, І Ковальчук, Є. Стоянова, О. Єфімова, І. Бланк та інші науковці. Незважаючи на значну кількість публікацій, що освітлюють окремі аспекти проблем управління оборотними коштами, дослідження цього процесу, його сутності, особливостей, факторів, що впливають на прискорення обігу оборотних коштів підприємства, вимагають подальшого дослідження.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення шляхів прискорення обігу оборотних коштів.

Матеріали досліджень. Ефективність управління оборотними коштами на підприємстві характеризується швидкістю їх обороту (оборотністю). Чим менше вони затримуються на окремих стадіях, тим швидше завершується їхній кругообіг.

Кругообіг оборотних коштів і створення нової вартості відбувається за схемою:

$$Г - \text{ПП} \dots \text{В} \dots \text{Т} - \text{Г}'$$

де Г - кошти, що авансуються; ПП - предмети праці; В - виробництво; Т - готова продукція (товар); Г' - кошти, отримані від реалізації створеної продукції.

Прискорення обертання оборотних активів призводить як до підвищення ефективності їх використання, так і зростання ефективності діяльності

підприємства. За умов прибуткової роботи підприємства наслідком прискорення процесу обертання оборотних коштів є збільшення величини виробленої продукції та річного прибутку [2]. У разі, коли існують обмеження щодо попиту на продукцію, яку виробляє підприємство, прискорення процесу обертання призводить до вивільнення з обороту певної суми оборотних коштів і появи можливості їх використання в іншому напрямку діяльності підприємства з метою отримання додаткового прибутку або досягнення певного соціального ефекту.

При невиправдано низькому рівні оборотного капіталу господарська діяльність не підтримується на належному рівні, звідси – можлива втрата ліквідності, періодичні збої в роботі і низький прибуток. Політика управління оборотним капіталом повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності й ефективністю роботи підприємства.

Кожний етап кругообігу оборотних коштів розпочинається і закінчується шляхом переходу в інший. Економічна ефективність цього процесу залежить не тільки від правильного прогнозування строків початку кожного з етапів, а й від визначення кількісної, вартісної та якісної характеристик початку, перебігу та закінчення всіх етапів процесу [3]. Для цього потрібно визначитися з тим, скільки зусиль потребує початок, продовження та закінчення етапу, тобто скільки все це коштуватиме підприємству. Крім того, важливо бачити результати використання тих чи інших складових оборотних коштів на певному етапі. Тільки досягаючи максимальної віддачі на кожному з етапів, можна сподіватися за позитивний загальний результат. Конкретні результати досягаються швидше та краще, коли точно визначена мета та засоби її досягнення. Саме тому доцільно умовно поділити весь процес виробництва на декілька взаємозалежних етапів.

На стадії створення виробничих запасів шляхами прискорення обігу можуть бути:

- впровадження економічно обґрунтованих норм запасу;
- застосування при формуванні виробничих запасів принципу оптимального співвідношення ціни та якості;
- наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, що комплектують вироби до споживачів;
- поліпшення організації постачання, у тому числі через установа чітких договірних умов та їх виконання, оптимальний вибір постачальників, налагодження роботи транспорту;
- розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням;
- комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва:

- прискорення науково-технічного прогресу
- розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;
- організація використання вторинних ресурсів;
- удосконалення форм організації промислового виробництва, застосування більш дешевих конструктивних матеріалів;

- збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії обігу:

- удосконалення маркетингової діяльності підприємства;
- стимулювання збуту продукції;
- ефективне управління дебіторською заборгованістю;
- пошук оптимальних схем взаємодії з банківськими установами з приводу залучення коштів і здійснення розрахунків;
- своєчасне оформлення документації та прискорення її руху;
- наближення споживачів продукції до її виробників;
- удосконалення системи розрахунків.

Функціонування оборотних коштів розпочинається з моменту їх формування і розміщення [2]. Слід також зауважити, що ефективність використання оборотних коштів залежить від багатьох чинників. Серед них можна виділити зовнішні чинники, що роблять вплив незалежно від інтересів і діяльності підприємства, і внутрішні, на яких підприємство може і повинно активно впливати.

Підвищення ефективності використання оборотних коштів забезпечується прискоренням їх оборотності на всіх стадіях кругообігу. Значні резерви підвищення ефективності використання оборотних коштів закладені безпосередньо в самому підприємстві. У сфері виробництва це відноситься, перш за все, до виробничих запасів. Запаси грають важливу роль в забезпеченні безперервності процесу виробництва, але в той же час вони представляють ту частину коштів виробництва, яка тимчасово не бере участь у виробничому процесі. Ефективна організація виробничих запасів є важливою умовою підвищення ефективності використання оборотних коштів. Основні шляхи скорочення виробничих запасів зводяться до їх раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; вдосконаленню нормування; поліпшенню організації постачання, зокрема шляхом встановлення чітких договірних умов постачань і забезпечення їх виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту. Важлива роль належить поліпшенню організації складського господарства[3].

Скорочення часу перебування оборотних коштів в незавершеному виробництві досягається шляхом вдосконалення організації виробництва, поліпшення вживаної техніки і технології, вдосконалення використання основних фондів, перш за все їх активної частини, економії на всіх стадіях руху оборотних коштів.

У сфері обігу оборотні кошти не беруть участь в створенні нового продукту, а лише забезпечують його доведення до споживача. Зайве відволікання засобів в сферу обігу – негативне явище. Найважливішими передумовами скорочення вкладень оборотних коштів в сферу обігу є раціональна організація збуту готової продукції, застосування прогресивних форм розрахунків, своєчасне оформлення документації і прискорення її руху, дотримання договірної і платіжної дисципліни.

Висновки. Таким чином, основними напрямками управління оборотними активами є: скорочення матеріальних запасів на складах за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції; зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування нової техніки і технології, підвищення продуктивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування в заділах деталей, складальних одиниць; скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорення реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення розрахунків, поліпшення комплектності постачань; підвищення ритмічності виробництва внаслідок рівномірності випуску і відвантаження продукції, удосконалення планування і організації виробництва; удосконалення асортименту продукції і підвищення якості виробів.

Список літератури: 1. *Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.* 2. *Ковалєв В.В. Финансы предприятий: учеб. пособие / В.В.Ковалев, Вит. В.Ковалев. – М.: ООО «ВИТ + РЭМ», 2002. – 352 с.* 3. *Ковальчук І.В. – Економіка підприємства: навчальний посібник, Київ „Знання“ 2008 – 679 с.* 4. *Ефимова О.В. Финансовый анализ: современный инструментарий для принятия экономических решений: учебник/ О.В.Ефимова – 3-е изд., испр. и доп. – М: Издательство «Омега –Л»–2010. –351с.* 5. *Бланк, І.О. Управління фінансами підприємств [Текст] : підручник / І.О. Бланк, Г. В. Ситник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 780 с.*

Bibliography (transliterated): 1. *Finansi pidpriemstv: Pidruchnik / Kerivnik avt. kol. i nauk. red. prof. A. M. Podder'ogin. 3-te vid., pererob. ta dop. – K.: KNEU, 2000. – 460 s.* 2. *Kovalev V.V. Finansy predpriyatij: ucheb. posobie / V.V.Kovalev, Vit. V.Kovalev. – M.: ООО «VIT + RJeM», 2002. – 352 s.* 3. *Koval'chuk I.V. – Ekonomika pidpriemstva: navchal'nij posibnik, Kiïv „Znannja“ 2008 – 679 s.* 4. *Efimova O.V. Finansovyj analiz: sovremennyj instrumentarij dlja prinjatija jekonomicheskikh reshenij: uchebnik/ O.V.Efimova – 3-e izd., ispr. i dop. – M: Izdatel'stvo «Omega –L»–2010. –351s.* 5. *Blank, I.O. Upravlinnja finansami pidpriemstv [Tekst] : pidruchnik / I.O. Blank, G. V. Sitnik. – K. : Kiïv. nac. torg.-ekon. un-t, 2006. – 780 s.*

Надійшла до редколегії 27.03.2014